

1.

Переїзд до нової країни ніколи не дається легко, але, чесно кажучи, я раділа, що поїхала з Нью-Йорка. Після смерті батька і раптового переїзду матері до Сінгапуру я почала губитися в тому місті. Вперше в житті я усвідомила, як сильно батьки прив'язали мене до цього насправді чужого для всіх нас місця. Там мене тримала батькова хвороба, і її нещасливе завершення раптом мене звільнило. Я зопалу подала заявку на посаду штатної усної перекладачки у Суді. Отримавши посаду і переїхавши до Гааги, я зрозуміла, що не маю наміру повертатися назад; тепер я не знала, як воно — почуватися там удома.

Прибула я до Гааги з річним контрактом у Суді на руках — не більше. У перші дні, не знаючи міста, я годинами безцільно їздила трамваями чи ходила пішки, тож іноді втрачала орієнтири і мусила відкривати мапу на телефоні. Гаага нагадувала європейські міста, де я провела чималі періоди свого життя, і, можливо, саме тому мене дивувало, чому я так легко й часто збивалася з дороги. У ті

миті, коли знайомство з вулицями замінювалося розгубленістю, я питала себе, чи зможу бути тут чимось більшим за просто гостю.

Проте прогулянки дорогами і кварталами знову збурили в мені надію. Я довго жила з цим затяжним горем і вже перестала його відчувати чи навіть усвідомлювати, що воно притуплює мої почуття. А тепер воно ніби відступало й слабшало. Мені відкрився простір. Минали дні, і я почала сприймати рішення поїхати з Нью-Йорка як розумне, хоча й не до кінця розуміла, чи логічний мій переїзд саме до Гааги. Я роздивлялася деталі пейзажу з відчутним, а іноді й приголомшливим полегшенням, адже це місце ще не затерлося знайомством, не спотворилося пам'яттю, я почала щось шукати, хоча й не усвідомлювала, що саме.

Приблизно тоді ж я познайомилася з Яною через спільного лондонського друга. Вона переїхала до Нідерландів за два роки до мене, влаштувалася на роботу в Мауріцгейс — економкою національної галереї, як вона казала, криво знизуючи плечима. Яна мала протилежний до мого характер — майже нав'язливо відкритий, тоді як я в останні роки стала обережною: батькова хвороба слугувала тихим застереженням від надмірних сподівань. Вона увійшла в моє життя в ту мить, коли я стала більш сприйнятливою до обіцянок близькості. Мені було легко в її галасливому товаристві, і здавалося, що в наших розбіжностях ми досягли своєї рівноваги.

Ми з Яною часто вечеряли разом, а того разу вона запропонувала залишитися в неї вдома, адже для ресторану надто втомлена, і, до того ж, це за-

ощадить нам обом гроші — її новий, до того ж чималий іпотечний кредит був додатковою причиною. Яна нещодавно придбала квартиру неподалік старого залізничного вокзалу і переконувала мене також туди переїхати, щойно завершиться термін моєї короткострокової оренди. Вона надсилала мені оголошення, запевняючи, що у цьому районі багато чого цікавого, зокрема зручне транспортне сполучення, і тепер їй легше добиратися на роботу — прямий трамвай, без пересадок.

Я йшла від трамвайної зупинки до її квартири і відчувала, як під ногами хрустить бите скло. Янин дім, скромна споруда, обрамлена балконами, була втиснута між громадським житловим будинком і новим кондомініумом зі сталі та скла — двома швидкозмінними аспектами району. Я подзвонила в домофон, і вона мовчки впустила мене. Яна відчинила двері до того, як я встигла постукати. На роботі — жах, з порога заявила Яна. Хіба вона переїхала з Лондона до Гааги, щоби витратити час над таблицями в екселі? Отож так минав кожен день: за бюджетами і пресрелізами, а самого мистецтва майже не видно, чомусь воно стало відповідальністю інших. Яна запросила мене увійти і взяла пляшку вина, що я їй простягнула.

— Посидь зі мною, поки я готую, — кинула вона через плече і зникла на кухні.

Я повісила пальто і зайшла на кухню. Подавши мені келих вина, Яна розвернулася до плити.

— Їжа буде готова за хвилику, — повідомила вона. — Як там на роботі? Щось говорили про твій контракт?

Я заперечно похитала головою, адже ще не знала, чи продовжать мій контракт у Суді. Дедалі частіше я теж про це запитувала себе, адже подумувала, що хотіла б залишитися в Гаазі. Зловила себе на тому, що ретельно вивчаю завдання; манеру поведінки керівників, намагаючись зауважити хоч якийсь натяк на їхнє рішення. Яна співчутливо кивнула, а потім запитала, чи продивилася я списки, які вона надіслала, — у кондомініумі навпроти була вільна квартира.

Я схвально відповіла й відпила ковток вина. Хоча Яна переїхала нещодавно, вона вже почувалася мов удома, з властивим їй завзяттям освоюючи простір. Я знала, що купівля квартири символізувала певну безпеку, якої їй досі бракувало. Вона вийшла заміж і розлучилася, коли їй ще не виповнилося й двадцяти. А останнє десятиліття працювала над тим, щоби влаштуватися на свою теперішню посаду в Мауріцгейсі. Спостерігаючи, як вона відчиняє шафу, дістає пляшку оливкової олії та млинок для перцю, я зауважила, що тут у всього вже є своє місце. Я занервувалася чи то від заздрості, чи від захоплення, хоча ці два почуття між собою пов'язані.

— Поїмо за стійкою? — спитала Яна.

Я кивнула і всілася на табурет. Вона поставила переді мною тарілку пасти й промовила:

— Завжди хотіла кухню зі стійкою. Мабуть, я щось таке бачила у дитинстві.

Вона сіла поруч. Яна мала матір-сербку і батька-ефіопця, а дитинство провела у Белграді, перш ніж під час війни виїхала до французької школи-інтернату. Вона ніколи вже не поверталася до Югос-

лавії чи до того, що тепер називається колишньою Югославією. Мені було цікаво, де ж вона бачила свою першу стійку, ту, яку їй нарешті вдалося певним чином відтворити на цій кухні.

Я привітала її зі здійсненням мрії, і вона усмінулася.

— Непогане відчуття, — промовила вона і продовжила: — Знайти квартиру було нелегко, а потім ще й отримати іпотеку. — Вона похитала головою і жартівливо глянула на мене. — Виявляється, самотній темношкірій жінці у віці сорока років не так легко отримати іпотеку... — Вона взяла свій келих. — Звісно, я тут джентрифікаторка*. Але ж мушу я десь жити.

Раптом на вулиці залунав звук сирени. Я налякано підвела голову. Звук потроху наростав, а потім, щойно підїхало авто, заповонив усю квартиру. Червоне та оранжеве світло пронизувало кухню. Яна насупилася.

З двору долинав стук дверей і тихий гуркіт двигуна.

— Поліція тут постійно, — зауважила Яна, тримаючи келих. — Було кілька пограбувань, минулого року — стрілянина. Але я не почувуюся загроженою, — швидко додала вона.

* Прихильниця відповідного руху, метою якого є реконструкція та оновлення будівель у непривабливих районах міста й переїзд до них багатших мешканців. При цьому зазвичай відбуваються істотні зміни в демографії та культурі мешканців району. — Тут і далі прим. ред., якщо не зазначено інше.

Поки Яна говорила, залунало ще кілька сирен. Вона взяла виделку й продовжила їсти. Я спостерігала, як вона повільно жує, а хорорий звук ззовні дедалі наростає.

— Нічим не гірше за лондонські райони, де я жила раніше, — зауважила Яна. Вона заговорила голосніше, щоб її було чути: — Просто життя в Гаазі затягує. Можна легко забути, що таке справжнє місто.

Сирени змовкли, і ми опинилися в тиші.

— Сирена може означати що завгодно, — врешті промовила я. — Хтось послизнувся у ванній чи у когось стався серцевий напад.

Вона кивнула, і я зрозуміла, що причиною її занепокоєння була не так загроза безпеки, як те, що змінилося її відчуття квартири. Вона перестала бути джерелом безпеки, якої Яна так довго прагнула, і перетворилася на щось зовсім інше, мінливе, невизначене.

Залишок вечора минув у атмосфері занепокоєння, а незабаром я сказала, що мені пора. Я попрямувала до вітальні, щоби зібрати речі, і, надягаючи пальто, глянула крізь штори вниз на вулицю, тьмяно освітлену вуличними ліхтарями. Там було тихо, якщо не брати до уваги відблиск цигарки — чоловік вигулював собаку. Він кинув цигарку на землю і смикнув собаку за повідець, а згодом зник за рогом.

Яна притулилася до стіни, тримаючи чашку чаю; вона видавалася більш втомленою, ніж зазвичай. Я усміхнулася. «Відпочинь», — промовила я, і вона кивнула. Яна відчинила мені двері, і, проходячи

повз, я відчула, як вона раптом схопила мене за руку:

— Обережніше по дорозі до трамваю, добре?

Я здивувалася напористості її голосу, а також тому, як міцно її пальці стискали мою руку. Вона відпустила руку і ступила крок назад.

— Просто завжди треба бути обережною, — промовила Яна. Я кивнула і вийшла, а вона вже зачиняла двері за моєю спиною. Пролунало клацання одного замка, потім ще одного, а тоді настала тиша.